

Javno savjetovanje

Nacrt kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja

Panel rasprava

U utorak 22. veljače u Velikoj dvorani Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta održano je Savjetovanje o Nacrtu kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja. Savjetovanje je organizirao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske u okviru projekta IPA 2009: Jačanje kapaciteta Vladinog ureda za udruge za izgradnju učinkovitog partnerstva s organizacijama civilnoga društva u borbi protiv korupcije.

Tijekom 2010. i 2011. godine započeta je javna rasprava o uvođenju građanskog odgoja i obrazovanja, odnosno obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo kako u osnovne i srednje škole tako i u sustav visokog obrazovanja. Najavljeno je integrirano, obavezno i izborno, projektno, modularno i kros-kurikularno uvođenje ovog sadržaja i njegove metodite u hrvatski obrazovni sustav. Najavljeno je i osnivanje sveučilišnih centara za ljudska prava. Pored svega, osnovan je i Nacionalni odbor za ljudska prava i demokratsko građanstvo Vlade Republike Hrvatske.

Uvodno su savjetovanje otvorili: v.d. Ravnatelj Ureda za udruge, gospodin Igor Vidačak te Ankica Nježić, pomoćnica ministra obrazovanja i Zrinka Vrabc Mojzeš, savjetnica Predsjednika Republike Hrvatske za društvene djelatnosti.

Nakon uvodnog predstavljanja Nacrta kurikulumu od strane dviju stručnjakinja koje su sudjelovale u njegovoj izradi, Vedrane Spajić Vrkaš i Nevenke Lončarić Jelačić, započeta je panel rasprava sa sljedećim izlagačima:

- Vedrana Spajić Vrkaš, Filozofski fakultet Zagreb
- Nevenka Lončarić, Agencija za odgoj i obrazovanje
- Berto Šalaj, Fakultet političkih znanosti Zagreb
- Eli Pijaca Plavšić, Forum za slobodu odgoja
- Vini Rakić, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- Lana Velimirović Vukalović, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske.

Raspravu je moderirala Emina Bužinkić, članica Savjeta za razvoj civilnoga društva.

Prvi dio rasprave posvećen je samom procesu izrade Nacrta kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja te standardima savjetovanja koji su postignuti u tom procesu. Gđa Rakić istaknula je sveobuhvatnost dionika izrade Nacionalnog okvirnog kurikulumu, kao dokumenta u kojem je utemeljen i Nacrt kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja, napomenuvši da je njegova izrada trajala nekoliko godina, a uključila je predstavnike akademske zajednice, organizacija civilnoga društva, resornih agencija te učitelja i nastavnika. Dodatni poticaj izradi Nacrta kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja dobiven je osnivanjem Nacionalnog odbora za ljudska prava i demokratsko građanstvo, a istaknuto je i kako je, samo u prošloj godini, više od 8000 učitelja i nastavnika prošlo različite oblike usavršavanja, koje će im olakšati primjenu kurikulumu Građanskog odgoja i obrazovanja. Problem s dosadašnjom primjenom sadržaja koji se nalaze u Nacrtu kurikulumu nalazi se u činjenici da je primjena bila postavljena isključivo na dobrovoljnoj osnovi. Na temelju prijedloga iznesenih u Nacrtu kurikulumu, građanski odgoj i obrazovanje uvelo bi se putem nekoliko modaliteta: kroskurikularno (u nižim razredima osnovne škole), izborno/modularno (u višim razredima osnovne škole), kao obvezni kolegij (u nižim razredima srednje škole) te kao projektna nastava (u višim razredima srednje škole). Gospođa Rakić predložila je eksperimentalnu primjenu kurikulumu

tijekom idućih tri godine, uz razvoj indikatora za vrednovanje učinka provedbe s čime se složio dio stručnjaka i organizacija civilnoga društva.

U raspravi koja je uslijedila postavljena su pitanja o tome tko će i kako predložiti obvezne predmete/projektnu nastavu te što je s postojećim predmetom Politike i gospodarstva? Sudionici panela složili su se da je predmetni sadržaj Politike i gospodarstva komplementaran s Nacrtom kurikuluma Građanskog odgoja i obrazovanja te da se, uz dodatna usavršavanja, nastavnici politike i gospodarstva nemaju čega bojati. Također, sudionici savjetovanja istaknuli su moguće povećanje fonda nastavnih sati, kao i mogućnost ukidanja pojedinih predmeta, poput etike, obzirom da će primjena kurikuluma Građanskog odgoja i obrazovanja sadržajno pokriti i njihove teme. Opravdana je i zabrinutost nastavnika Politike i gospodarstva o nastavku njihova rada kao i povećanja satnice u slučaju uvedenog Građanskog odgoja i obrazovanja te spremnost obrazovnih institucija na adekvatnu potporu tome.

Drugi dio rasprave odnosio se na postojeće kapacitete obrazovnog sustava za primjenu kurikuluma Građanskog odgoja i obrazovanja. Sudionici panela razgovarali su o pojmu licenciranja nastavnika za predavanje sadržaja koje predviđa Nacrt kurikuluma te o postojećim kompetencijama nastavnika i planovima za njihovo stručno usavršavanje. Gđa Lončarić pojasnila je kako se, uz Nacrt kurikuluma, predviđa i izrada detaljnog plana stručnog usavršavanja nastavnika i učitelja, koji predviđa programe na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, a Agencija za odgoj i obrazovanje osigurala je i dodatna financijska sredstva za projekt stručnog usavršavanja u okviru IPA programa, što će omogućiti dodatno usavršavanje velikog broja nastavnika.

Gđa Pijaca Plavšić govorila je o iskustvima organizacija civilnoga društva koje se bave stručnim usavršavanjem nastavnika, a koja pokazuju postojanje velike potrebe za daljnjim ulaganjem nastavnika u svoje kompetencije. Istaknuto je kako bez ulaganja u cjeloživotno obrazovanje nastavnika ne možemo govoriti o razvoju obrazovnog sustava. Također je napomenuto kako kapaciteti među nastavničkim osobljem postoje, ali ovise o upravljačkoj politici samih obrazovnih ustanova, no jedan od najznačajnijih problema u procesu unapređenja kapaciteta obrazovnih ustanova predstavlja činjenica da su proračunska sredstva izdvojena za stručno usavršavanje nastavnika u stalnome padu.

Sudionici javnog savjetovanja dali su i brojne prijedloge za unapređenje teksta Nacrta kurikuluma, ali i obrazovnog sustava općenito:

- potrebno je razviti posebne studijske programe za primjenu kurikuluma Građanskog odgoja i obrazovanja u nastavi (npr. sveučilišni centri za ljudska prava i sl.),
- primjenu kurikuluma u srednjim školama temeljiti na minimalno dva sata tjedno, a sadržaj bi trebali predavati stručnjaci za pojedina područja,
- razmisliti o razvoju strategije obrazovanja za zvanje učitelja, cjeloživotnog obrazovanja učitelja te vrednovanja njegovog rada, obzirom da upravo ti segmenti nedostaju u obrazovnom sustavu,
- prije bilo kakve primjene kurikuluma, izraditi financijske projekcije za eksperimentalno, postupno i potpuno uvođenje,
- obzirom na već postojeću pozitivnu praksu pojedinih organizacija civilnoga društva, u okviru obrazovanja za mir i nenasilje te ljudska prava, interkulturalizam i druga područja, očekuje se odgovarajuće

uključenje iskustava i kompetencija civilnoga društva u provedbu Građanskog odgoja i obrazovanja.

Na kraju savjetovanja Gđa Spajić Vrkaš izdvojila je preporuke o kojima treba voditi računa u daljnjem procesu razvoja teksta Nacrta kurikuluma, kao i njegovoj kasnijoj praktičnoj primjeni. Ključnim pitanjem smatra se cilj kakvog građanina želimo (objektnog ili subjektnog)? Predlaže se da se kurikulum Građanskog odgoja i obrazovanja postavi u jasan odnos sa Nacionalnim okvirnim kurikulumom te da se u skladu sa time omogući odgovarajuća provedba, usavršavanje nastavnika i vrednovanje njihova rada, te razvoj demokratskog ozračja i kulture obrazovnih ustanova. Snažna je preporuka uspostava racionalnog upravljanja raspoloživim financijskim sredstvima i vrednovanja rezultata tih ulaganja. Jednako tako, naglašeno je da je iskren dijalog i suradnja svih dionika nužan preduvjet za uspješnu provedbu Građanskog odgoja i obrazovanja u hrvatskom obrazovnom sustavu.

Zaključci i preporuke sa savjetovanja:

1. Pozitivne prakse u dosadašnjoj provedbi obrazovnih sadržaja koji spadaju u područje građanskog odgoja i obrazovanja postoje i treba ih sustavnije uključiti u pripremu i izvedbu novog sadržaja te uspostaviti njihovosustavno praćenje i vrednovanje.
2. Potrebno je identificiranje postojećih programa vezanih uz sadržaj kurikuluma koje provode organizacije civilnoga društva, akademske zajednice i obrazovnih ustanova, utvrditi prostor za suradnju i umrežavanje svih sudionika te potrebna sredstava za primjenu kurikuluma.
3. U narednom razdoblju preporučuje se organizirati raspravu o uvođenju obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u sustav visokog obrazovanja.